Gdzie drzemią rezerwy wzrostu gospodarczego w Polsce?

Wiktor Wojciechowski
Invest Bank

Jesienna Szkoła Leszka Balcerowicza – listopad 2012

FOR
FORUM OBYWATELSKIEGO ROZWOJU

INVEST BANK
BANK KORZYŚCI Dla Ciebie

Plan wykładu:

- Czy w ostatnich latach tempo wzrostu gospodarki w Polsce było wysokie?
- Czy w najbliższych dekadach tempo wzrostu gospodarki w Polsce będzie wysokie?
- Czy Polska może stać się bogatym krajem?

W ostatniej dekadzie Polska była jednym z najszybciej rozwijających się krajów OECD – głównie na skutek poprawy łącznej produktywności pracy i kapitału (MFP)

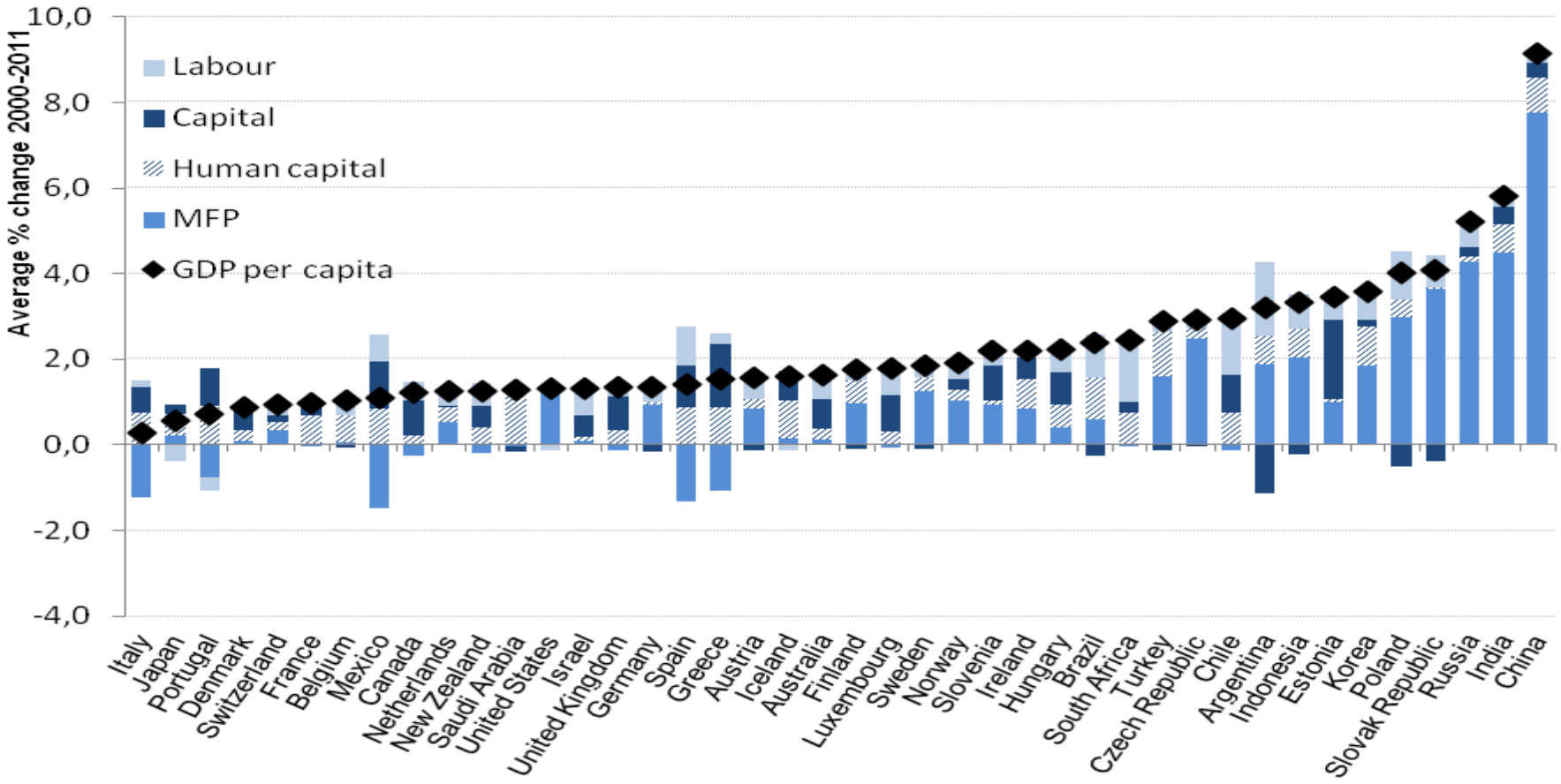

Źródło: OECD, 2012, Looking to 2060: Long-term Global Growth Prospects, OECD Economic Policy Papers, No. 3., Fig.1

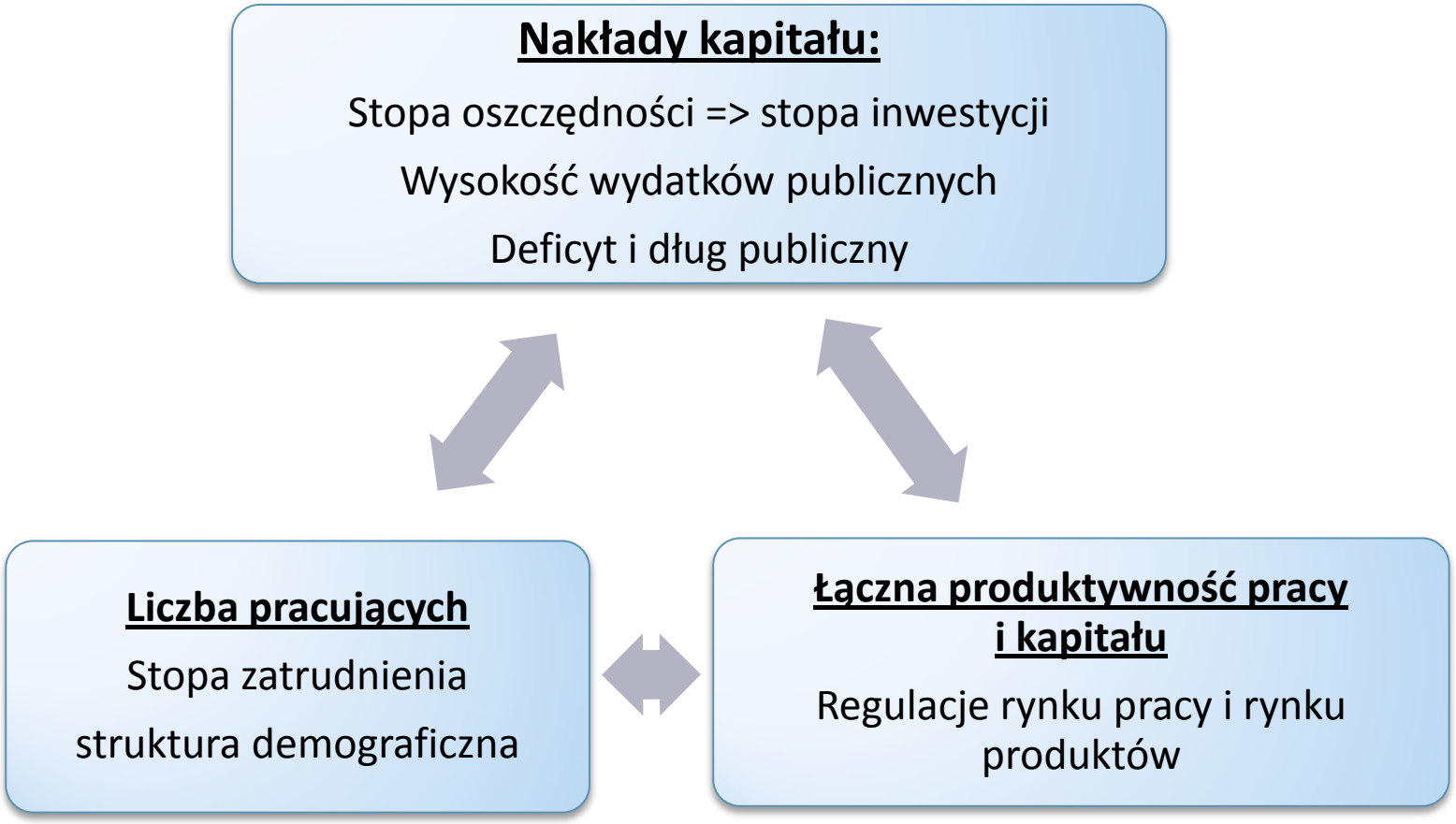
Nakłady kapitału:
Stopa oszczędności => stopa inwestycji
Wysokość wydatków publicznych
Deficyt i dług publiczny
Liczba pracujących
Stopa zatrudnienia
struktura demograficzna
Łączna produktywność pracy i kapitału
Regulacje rynku pracy i rynku produktów

Wysokie wydatki publiczne hamują tempo wzrostu gospodarki

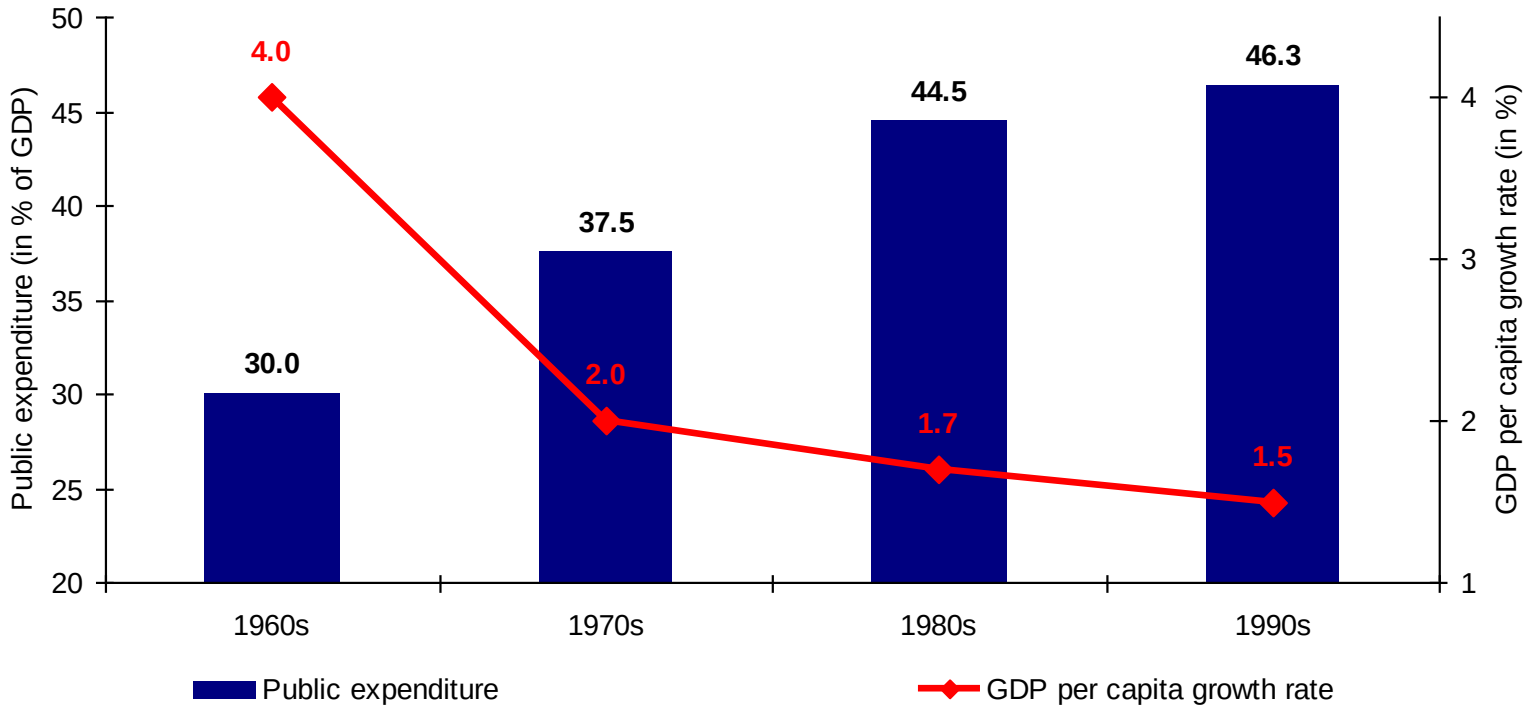

Źródło: Heitger (2001).

Projekcja wzrostu gospodarczego przygotowana przez OECD na lata 2012-2060

Główne założenia (scenariusz bazowy):

1. Stopniowy wzrost wieku emerytalnego proporcjonalny do wydłużającego się trwania życia. Reformy emerytalne do 2020 r. wejdą w życie zgodnie z planami rządów
2. Kontynuacja postępu w dostępie do edukacji – stopniowy wzrost stopy aktywności zawodowej
3. Liberalizacja rynku produktów => konwergencja do przeciętnego poziomu PMR w krajach OECD w 2011 r.
4. Wzrost wydatków socjalnych o ok. 4 proc. PKB w krajach non-OECD
5. Stopniowy rozwój rynku finansowego =>wzrost dostępu do zewnętrznego finansowania rozwoju prywatnych firm (spadek luki w relacji kredyt/PKB względem USA o 2% rocznie)
6. Polityka fiskalna: obniżenie, a następnie stabilizacja długu publicznego na poziomie 60% PKB

W 2060 r. Polska będzie jednym z najstarszych społeczeństw w grupie krajów OECD

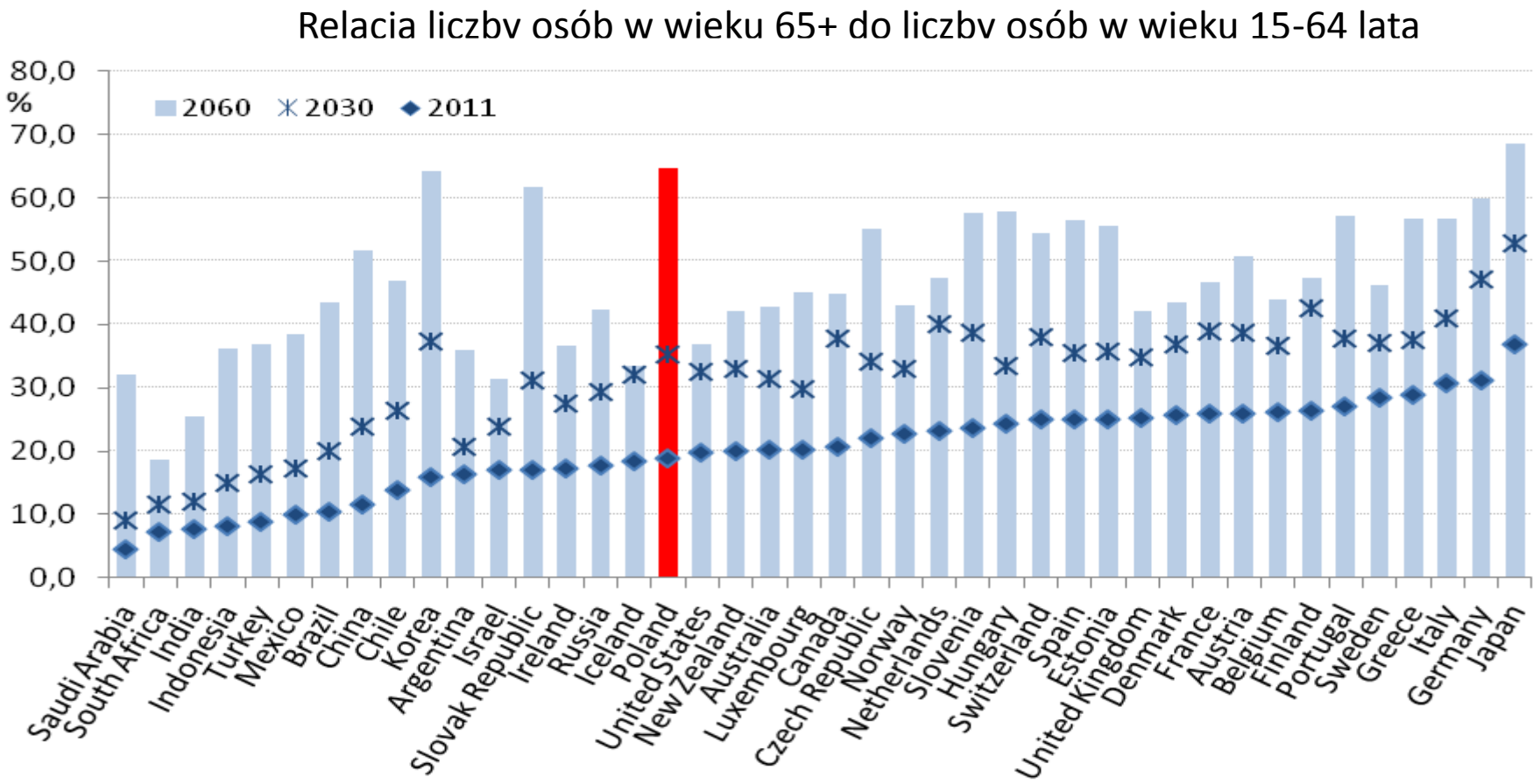

Źródło: OECD, 2012, Looking to 2060: Long-term Global Growth Prospects, OECD Economic Policy Papers, No. 3., Fig.2

W 2060 r. stopa aktywności zawodowej w Polsce spadnie do jednego z najniższych poziomów w grupie krajów OECD

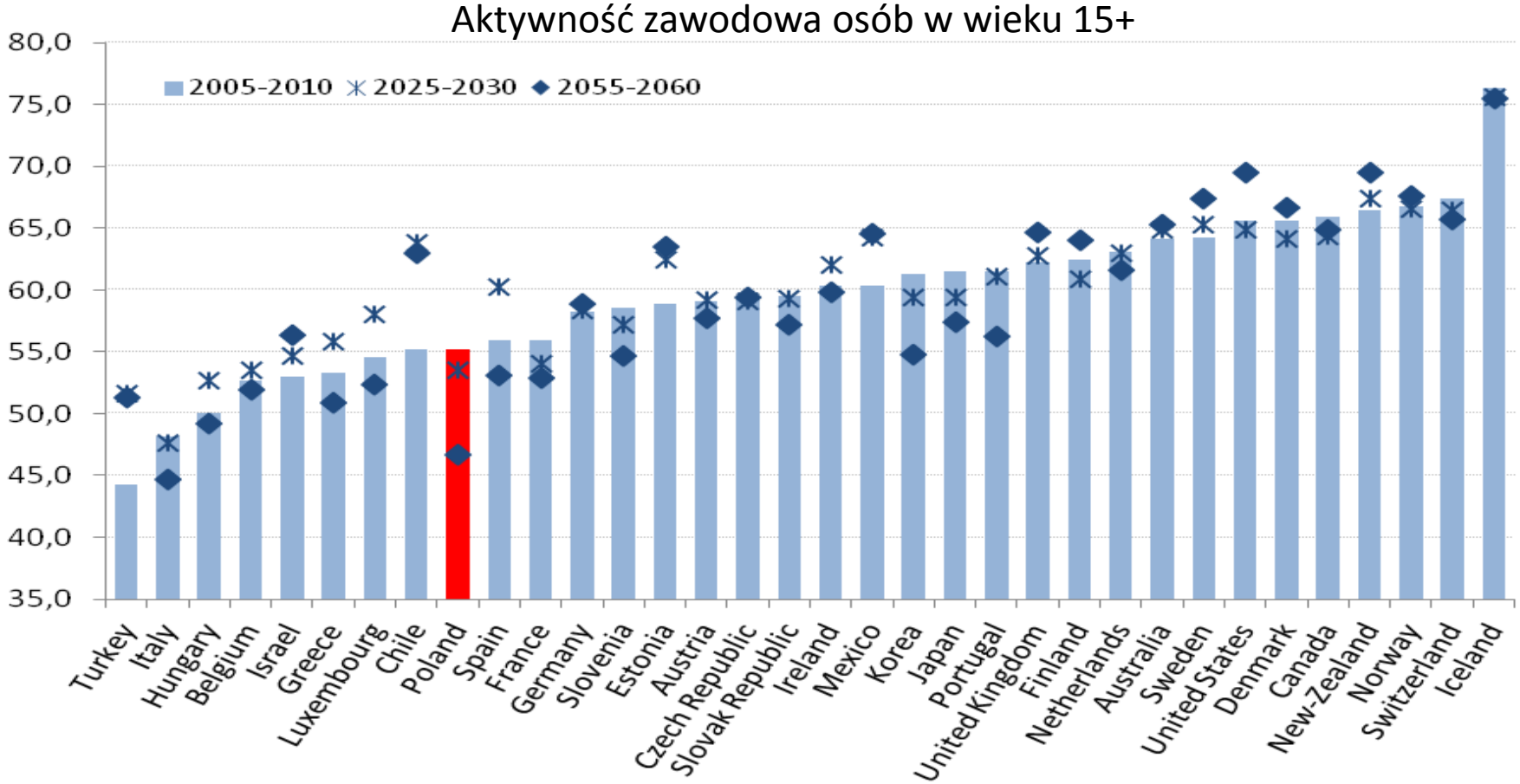

Źródło: OECD, 2012, Looking to 2060: Long-term Global Growth Prospects, OECD Economic Policy Papers, No. 3., Fig.4

W okresie najbliższych 50 lat tempo wzrostu polskiej gospodarki będzie jednak jednym z najniższych wśród krajów OECD

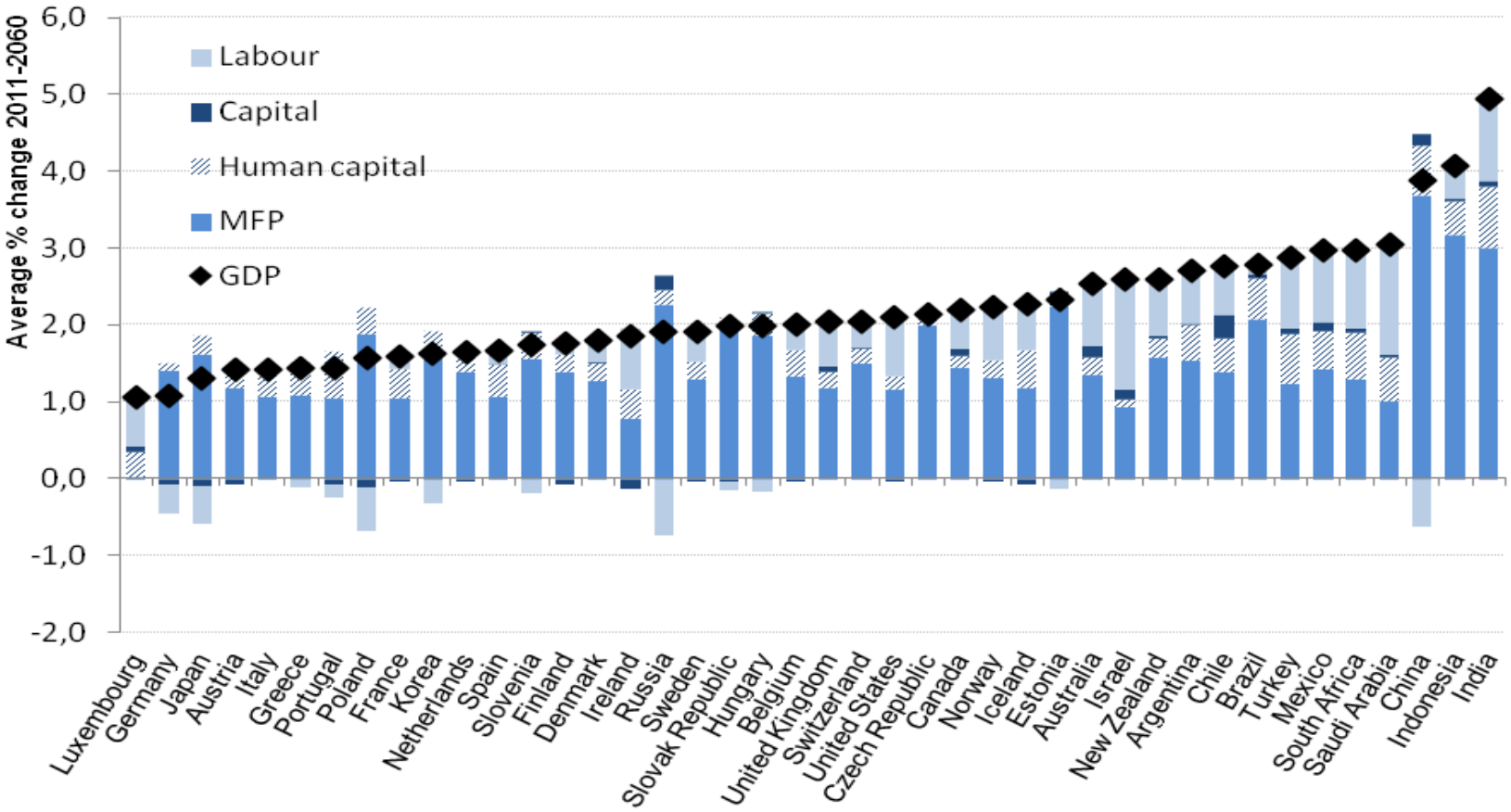

Źródło: OECD, 2012, Looking to 2060: Long-term Global Growth Prospects, OECD Economic Policy Papers, No. 3., Fig.9

Jak zwiększyć tempo wzrostu MFP w krajach OECD?

- Zwiększając otwartość gospodarki na wymianę handlową, zwiększając swobodę gospodarczą, czyli siłę konkurencji (Bloom i in, 2009, Aghion i Howitt, 2009)

- Konwergencja PMR do średniej z 5 najbardziej liberalnych gospodarek OECD (USA, UK, IRL, CAN, NLD)
  - ⇒**średni dodatkowy roczny wzrost MFP o 0,1 pkt proc.**
  - ⇒**średni poziom PKB wyższy o 10% w 2060 r.** w porównaniu do scenariusza bazowego

Jak zwiększyć tempo wzrostu liczby pracujących w krajach OECD?

- Zwiększając aktywność zawodową poprzez stworzenie warunków do
  - łączenia edukacji z praca zawodową
  - łączenia pracy zawodowej z obowiązkami rodzinnymi
  - Dłuższego pozostawania na rynku pracy

- Konwergencja aktywności zawodowej do poziomu Szwajcarii (jeden z liderów)
  - ⇒**średni dodatkowy wzrost aktywności zawodowej: + 2,7 pkt proc., tj. do 62% w 2060 r.**
  - ⇒ **średni poziom PKB wyższy o 6% w 2060 r. w porównaniu do scenariusza bazowego**

Dzięki reformom rynku pracy i rynku produktów w 2060 r. poziom PKB w Polsce może być aż o ponad 25% wyższy niż w scenariuszu bazowym

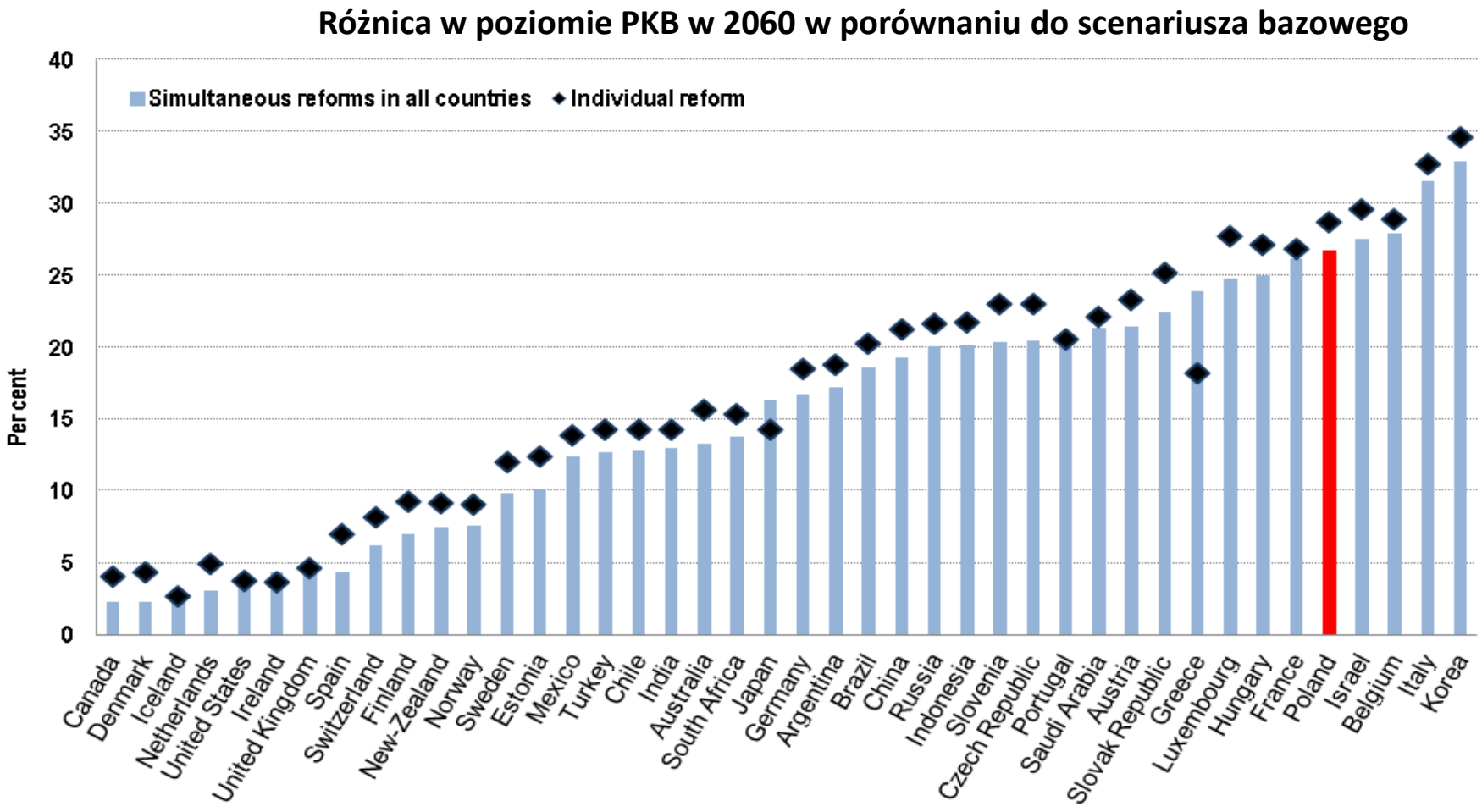

Źródło: OECD, 2012, Looking to 2060: Long-term Global Growth Prospects, OECD Economic Policy Papers, No. 3., Fig.15

Reformy strukturalne a wzrost gospodarki

Krótkookresowe koszty i długookresowe korzyści:

- likwidacja przedsiębiorstw i wzrost bezrobocia w następstwie liberalizacji rynku produktów;
- czasochłonny proces realokacji pracy i kapitału z mało do wysoko produktywnych sektorów gospodarki (Blanchard, Giavazzi, 2003);

Korzyści widoczne już w krótkim okresie:

- Gdy np. reformy strukturalne zwiększają wiarygodność rządu, zaufanie do gospodarki i podnoszą oczekiwane dochody z kapitału i pracy => wzrost inwestycji i konsumpcji już w krótkim okresie;
- Gdy reformy zwiększają zaufanie do gospodarki wśród inwestorów na rynku finansowym => wzrost cen akcji, spadek rentowności obligacji (tańszy dostęp do kapitału);

Krótkookresowe korzyści z reform zazwyczaj jednak przeważają nad kosztami

- Większość reform strukturalnych podnosi tempo wzrostu gospodarki już w krótkim okresie, a tylko niewiele z nich czasem powoduje przejściowe koszty (OECD Going for Growth, 2012);

- Krótkookresowe efekty reform silnie zależą m.in. od bieżącej kondycji gospodarki:

  Np. w okresie niskiego wzrostu/recesji warto koncentrować reformy na liberalizacji rynku produktów: zmniejszaniu barier w prowadzeniu działalności gospodarczej (np. deregulacja wykonywania określonych zawodów) – ważne zwłaszcza dla krajów z Europy kontynentalnej i południowej

Reformy strukturalne najlepiej wprowadzać kompleksowo

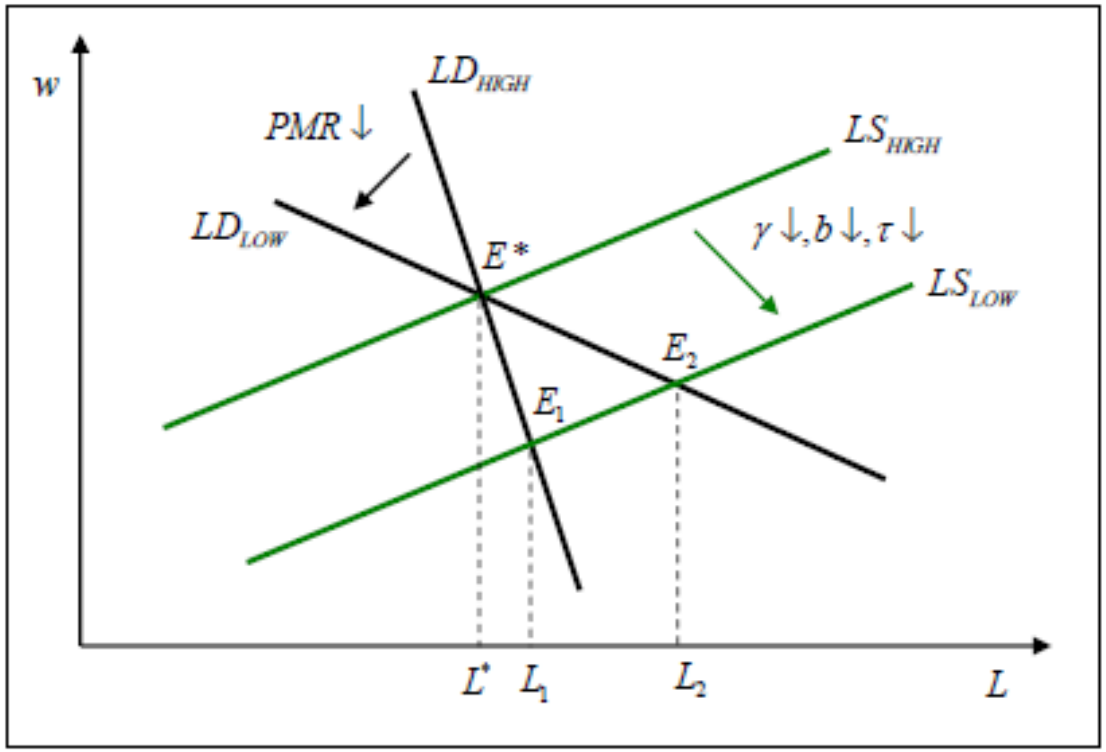

- Redukcja klina podatkowego silniej zwiększa stopę zatrudnienia w krajach z wysokim zakresem swobody gospodarczej niż w gospodarkach ze znaczącymi barierami dla rozwoju przedsiębiorczości (zob. np. Griffith i in. [2006]).

Deregulacja gospodarki a wzrost liczby pracujących

Table 1. Employment Growth and Regulation: Annualized Five-year Growth, 1990-2003 1/

	Employment Growth					
	(1) $\Delta^5 E_t$	(2) $\Delta^5 E_t$	(3) ΔE_t	(4) ΔE_t	(5) $\Delta^5 E_t$	(6) ΔE_t
R_{PM}	-0.005	-0.006	-0.000	-0.005	-0.003	-0.0002
	(1.52)	(2.36)*	(0.07)	(2.35)*	(1.06)	(0.06)
R_{LM}	-0.007	-0.007	-0.008	-0.003	-0.008	-0.005
	(3.37)***	(4.92)***	(2.45)**	(2.11)**	(3.72) ***	(1.29)
R_{PM} x R_{LM} 2/	0.013	0.015	0.010	0.007	0.014	0.005
	(3.95)**	(5.40)***	(1.85) *	(2.58)***	(4.16) ***	(1.03)
Estimation 3/	FE	RE	FE	RE	IV	AB
Observations	330	330	347	347	330	422
Countries	27	27	28	28	28	28
R-squared	0.01	0.14	0.29	38.7	50.6	...
Wald-Test 4/	10.5***	54.5***	2.8**	13.5***	11.3***	...

2/ Dummy interaction effect. 1 if both labor and product market regulation are at or above the average level of the sample of OECD countries, and 0 otherwise.

Źródło: H. Berger, S. Danninger 2005, Labor and Product Market Deregulation: Partial, Sequential, or Simultaneous Reform?, IMF WP No. 227.

Table 2. Employment Growth and Regulation: EPL Subindices, 1990-2004 1/

	Change in Employment			
	(1) $\Delta^5 E_t$	(2) $\Delta^5 E_t$	(3) $\Delta^5 E_t$	(4) $\Delta^5 E_t$
R_{LM}	-0.007			
	(3.62)***			
Regular Employment		-0.016		
		(5.06)***		
Temp. Employment			-0.003	
			(2.49)**	
Collective Dismissal				-0.015
				(3.08)***
Observations	330	330	330	170
Countries	27	27	27	27
Estimation 2/	FE	FE	FE	FE
R^2 (within)	0.25	0.28	0.24	0.55

Źródło: H. Berger, S. Danninger 2005, Labor and Product Market Deregulation: Partial, Sequential, or Simultaneous Reform?, IMF WP No. 227.

Table 3. Employment Growth and Regulation: Product Market Regulation Subindices 1990-2004 1/

	Change in Employment					
	(1) $\Delta^5 E_t$	(2) $\Delta^5 E_t$	(3) ΔE_t	(4) ΔE_t	(5) $\Delta^5 E_t$	(6) $\Delta^5 E_t$
R_{LM}	-0.008					
	(2.83)***					
Administrative Regulation		-0.009				
		(3.78)***				
Economic Regulation			-0.003			
			(1.34)			
Barriers to Trade and Investment				-0.009		
				(2.66)***		
Extent of State Control					-0.004	
					(1.98)**	
Barriers to Entrepreneurship						-0.009
						(3.32)***
Observations	330	330	330	330	330	330
Countries	27	27	27	27	27	27
R^2 (within)	0.24	0.26	0.23	0.24	0.23	0.25

Źródło: H. Berger, S. Danninger 2005, Labor and Product Market Deregulation: Partial, Sequential, or Simultaneous Reform?, IMF WP No. 227.

Table 5. Employment Effect from Partial and Comprehensive Deregulation 1/

Model 3/	A	A	B	B	A	B	
Technique 4/	FE	RE	FE	RE	IV	AB	Mean
				Partial Reform 2/			
75pct → 10 pct							
Average growth effect	1.3	0.2	0.7	0.1	0.8	0.4	0.6
Median → 10 pct							
Average growth effect	0.9	0.4	0.5	0.2	0.6	0.3	0.5
				Comprehensive reform 2/			
75pct → 10 pct							
Overall effect	3.0	1.5	1.5	0.9	2.1	0.8	1.6
o/w coordination	0.4	1.0	0.2	0.6	0.4	0.1	0.5
% increase over partial reform	15.6	210.3	15.4	213.2	27.0	6.6	38.4
Median → 10 pct							
Overall effect	1.9	1.2	1.0	0.7	1.4	0.5	1.1
o/w coordination	0.1	0.4	0.1	0.2	0.2	0.0	0.2
% increase over partial reform	7.9	44.1	7.5	45.6	12.6	3.5	16.6

Źródło: H. Berger, S. Danninger 2005, Labor and Product Market Deregulation: Partial, Sequential, or Simultaneous Reform?, IMF WP No. 227.

Konsolidacja finansów publicznych a deregulacja gospodarki

	Success	Unsuccess	St. err. of difference	Expansionary	Contractionary	St. err. of difference
Initial level						
Product market regulation	4.14	3.9	.43	3.68	4.46	.41*
Product market regulation excluding public ownership	4.12	3.96	.45	3.65	4.53	.43**
Barriers to entry	4.19	3.85	.47	3.60	4.56	.44**
Public ownership	4.17	3.74	.44	3.70	4.2	.43
Employment protection	2.3	2.42	.39	2.18	2.54	.39
Employment protection regular contracts	2.11	2.41	.39	2.18	2.27	.40
Employment protection temporary contracts	2.68	2.43	.58	2.17	2.8	.59
Union density	41.74	31.70	5.9	37.23	36.49	5.9

Note: The table reports the variables of interest the year before the beginning of the episode of fiscal adjustment. Variables are in levels. See also Table 1 for the exact definitions of the variables. * 1% significance level. ** 5% significance level. ***10% significance level.

Źródło: A. Alesina, S. Ardagna, 2012, The design of fiscal adjustments, NBER WP 18425.

Konsolidacja finansów publicznych a deregulacja gospodarki

	Success	Unsuccess	St. err. of difference	Expansionary	Contractionary	St. err. of difference
Cumulative change						
Product market regulation	-21.29	-6.74	5.13**	-17.64	-8.48	5.28*
Product market regulation excluding public ownership	-27.95	-8.72	7.04**	-24.43	-9.62	7.06**
Barriers to entry	-33.04	-14.23	8.99**	-32.04	-11.56	8.80**
Public ownership	-11.69	-4.20	4.44*	-9.75	-4.76	4.43
Employment protection	-9.58	-1.81	5.30	-4.81	-7.28	5.80
Employment protection regular contracts	0.4	1.13	4.61	2.5	-2.04	4.77
Employment protection temporary contracts	-15.6	-4.73	7.35	-10.59	-9.86	8.07
Union density	-5.99	-5.16	2.88	-6.58	-4.64	2.80

Note: The table reports the cumulative change in variables of interest over the episode of fiscal adjustment. Changes are in percentage points. See also Table 1 for the exact definitions of the variables. * 1% significance level. ** 5% significance level. ***10% significance level.

Źródło: A. Alesina, S. Ardagna, 2012, The design of fiscal adjustments, NBER WP 18425.

W ostatniej dekadzie wydajność pracy we Włoszech spadła o 5%, a w Polsce wzrosła o 43%

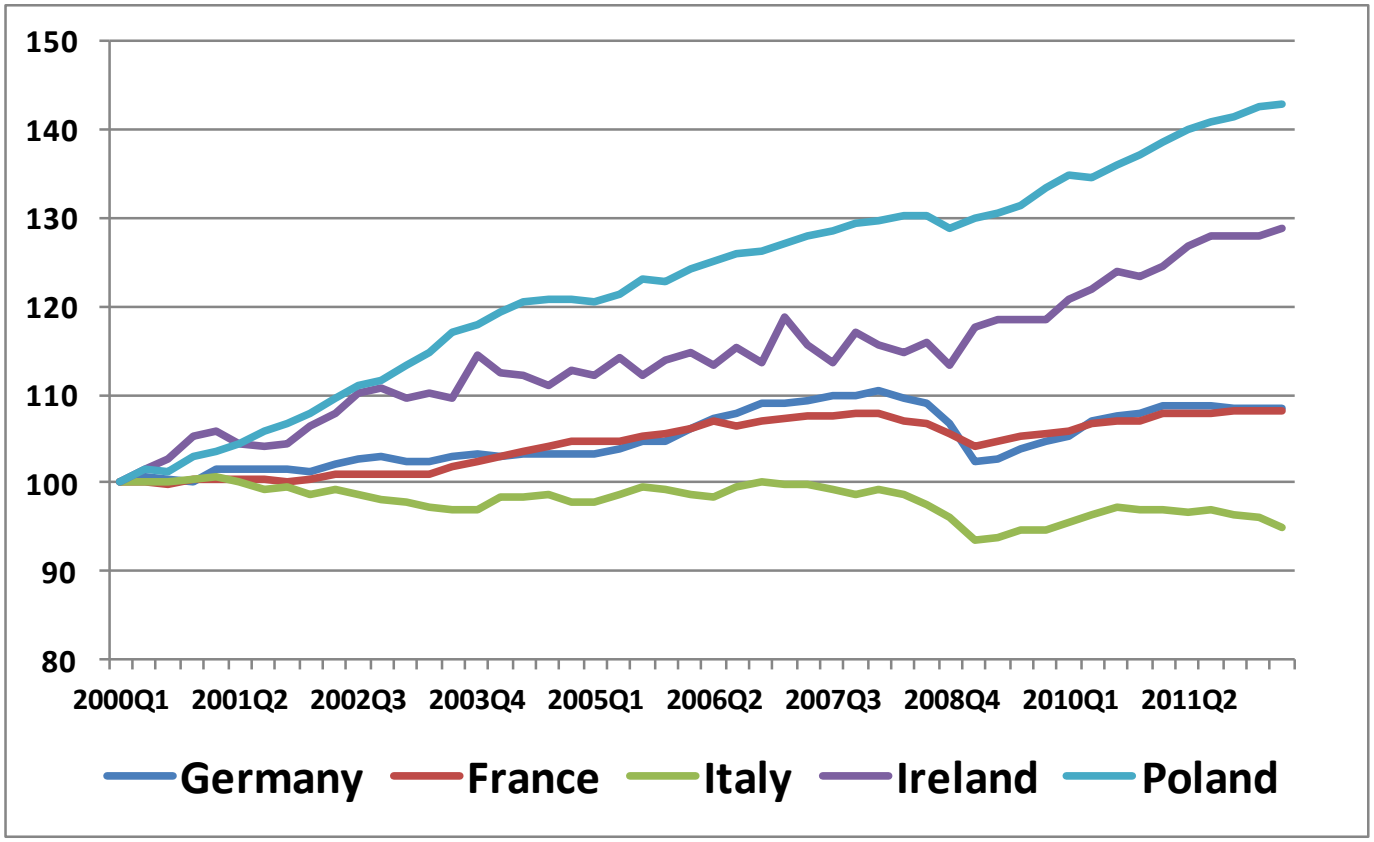

Źródło: Eurostat

Ale na tle pozostałych NMS wzrost wydajności pracy w Polsce w ostatniej dekadzie nie był już tak bardzo spektakularny

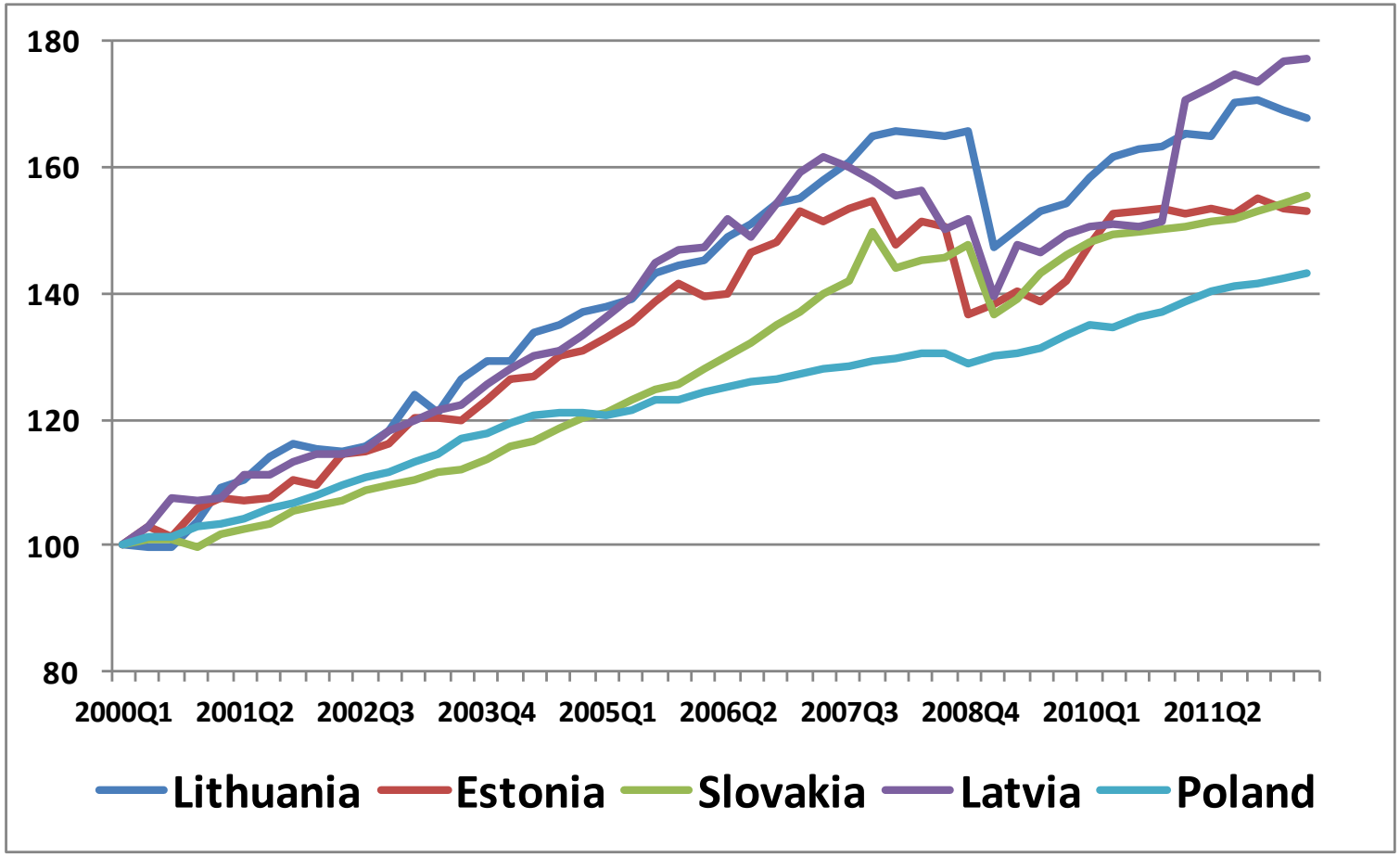

Źródło: Eurostat

Priorytetowe reformy gospodarcze w Polsce:

- Ograniczenie nieproduktywnych wydatków publicznych, czyli głównie wydatków socjalnych
- Wzrost liczby pracujących poprzez deregulację rynku pracy
- Deregulacja rynku produktów

Dziękuję za uwagę